

Handboek 'Ondermijning in de horecabranche en retail'

Praktische handreiking voor
gemeentelijk toezicht en beleid

Inhoudsopgave

Inhoud

Voorwoord
Over de auteur
Lijst met afkortingen

1. **Ondermijning, een stille, maar ontwrichtende dreiging**
2. **Witwassen**
 - 2.1. Inleiding
 - 2.2. Signalen van witwassen
3. **Vergunningplicht bij ondermijningsrisico's**
 - 3.1 Inleiding
 - 3.2 Typen bedrijven waarvoor een vergunningplicht kan worden overwogen
 - 3.3 Beleidsmatige afweging
 - 3.4 Strategisch beleidskader bij vergunningsplicht
 - 3.5 Belang van proportionaliteit en onderbouwing
 - 3.6 Keuze voor branchegerichte of locatiegerichte inzet
 - 3.7 Monitoring en evaluatie
4. **Witwassen via afhaal- en bezorgdiensten – exploitatievergunningplicht**
 - 4.1 Inleiding
 - 4.2 Werking van witwasconstructies in de bezorgbranche
 - 4.3 Signalen van mogelijke witwaspraktijken
 - 4.4 Aanpak en handvatten voor gemeenten
 - 4.5 Exploitatievergunningplicht voor afhaal- en bezorgbedrijven
 - 4.6 Regulering van een kwetsbare sector
 - 4.7 Toepassing van de Wet Bibob
 - 4.8 Gelijkwaardigheid in toezicht
 - 4.9 Juridisch handhaafbaar kader
 - 4.10 Preventieve werking binnen het veiligheidsbeleid
 - 4.11 Voorbeeld casus: Pizzeria X
5. **Ondermijning in de horecabranche**
 - 5.1 Inleiding
 - 5.2 Herkennen van signalen van ondermijning in de horeca
 - 5.3 Maatregelen van gemeenten tegen ondermijning in de horeca
 - 5.4 Checklist Ondermijning in de Horeca (voor toezichthouders)
 - 5.5 Schijnconstructies in de horeca
 - 5.6 Signalen en kenmerken van schijnconstructies
 - 5.7 Wat kun je doen bij vermoedens van een schijnconstructie?
 - 5.8 Voorbeelden uit de praktijk
 - 5.9 Intakegesprek
 - 5.10 Intakeformulier horecaondernemer – signalen van schijnconstructies
 - 5.11 Witwassen van drugsgeld in de horeca
 - 5.12 De praktijk
 - 5.13 Tabel: witwassen via kassa
 - 5.14 Waar wordt hier precies zwart geld 'witgewassen'?
 - 5.15 Hoe beweegt het criminele geld?
 - 5.16 Hoe drugsgeld wordt witgewassen via een horecazaak
 - 5.17 Algemene waarschuwingssignalen voor witwassen
 - 5.18 Opsporing van witwaspraktijken

6. VIP-ruimtes in horeca

- 6.1 Inleiding
- 6.2 Kenmerken van VIP-ruimtes
- 6.3 Waarom zijn VIP-ruimtes aantrekkelijk voor criminelen?
- 6.4 Hoe regelen criminelen toegang tot VIP-ruimtes?
- 6.5 Wat gebeurt er in die VIP-ruimtes?
- 6.6 Signalen van ondermijning in VIP-ruimtes
- 6.7 Wat kunnen gemeenten, politie en horeca doen?
- 6.8 Conclusie

7. Ondermijning via portiers – de voordeur als machtsinstrument

- 7.1 Inleiding
- 7.2 Infiltratie van criminele netwerken
- 7.3 Facilitatie van illegale activiteiten
- 7.4 Corruptie en omkoping
- 7.5 Fraude binnen beveiligingsbedrijven
- 7.6 Intimidatie en geweld
- 7.7 Signalen voor toezicht
- 7.8 Aanbeveling: ketengerichte aanpak

8. Illegaal gokken in horecabedrijven

- 8.1 Inleiding
- 8.2 Hoe werkt illegaal gokken in horecazaken nu precies?
- 8.3 Hoe verbergen ondernemers dit?
- 8.4 Waar letten toezichthouders en politie op?
- 8.5 Samenvatting: hoe werkt illegaal gokken in een horecazaak?

9. Cash center in horecabedrijf

- 9.1 Inleiding
- 9.2 Voorbeeld uit de praktijk:
- 9.3 Relevantie voor toezicht
- 9.4 Rol in criminele constructies
- 9.5 Rol in toezichtscenario's (bij gemeenten, politie, FIOD)
- 9.6 Samenvatting

10. Paracommerciële instellingen en ondermijning

- 10.1 Inleiding
- 10.2 Wat zijn paracommerciële instellingen?
- 10.3 Waarom zijn ze interessant voor ondermijning?
- 10.4 Een uitgewerkt voorbeeld
- 10.5 Waarom is dat ondermijning?
- 10.6 Aanpak en aanbevelingen
- 10.7 Beleidschecklist: paracommerciële instellingen en ondermijning

11. Illegale verkoop in buurthuizen als uiting van ondermijning

- 11.1 Inleiding
- 11.2 Toezicht en bestuurlijke aanpak
- 11.3 Signalen die kunnen duiden op ondermijning in buurthuizen
- 11.4 Hoe merk je dit als gemeente?

12. De pubquiz

- 12.1 Inleiding
- 12.2 (Geen) overwegende invloed op de eindscore

13. Kansspelen

- 13.1 Witwassen via een kansspelautomaat
- 13.2 Stappen van witwassen via een kansspelautomaat
- 13.3 Rol van de ondernemer of uitbater
- 13.4 Wat kun je als toezichthouder of vergunningverlener doen?
- 13.5 Andere voorbeelden van witwassen via kansspelautomaten
- 13.6 Opvolging bij deze signalen
- 13.7 Kansspelautomaten moeten voldoen aan technische eisen
- 13.8 Toezicht en handhaving
- 13.9 Conclusie

14. Arcadehallen en vormen van ondermijning

- 14.1 Inleiding
- 14.2 Contante geldstromen
- 14.3 Weinig toezicht / controle
- 14.4 Locaties als dekmantel
- 14.5 Kwetsbare jeugd
- 14.6 Wat kun je eraan doen?
- 14.7 Signalen volgens gemeenten
- 14.8 Signalen en indicatoren van misbruik in arcadehallen
- 14.9 Voorbeelden uit de praktijk
- 14.10 Conclusie

15. Speelautomatenhallen en vormen van ondermijning

- 15.1 Inleiding
- 15.2 Kwetsbaarheden
- 15.3 Hoe vindt ondermijning plaats in gokhallen?
- 15.4 Illegale gokpraktijken
- 15.5 Criminele netwerken
- 15.6 Praktijkvoorbeelden
- 15.7 Signalen van ondermijning
- 15.8 Aanbevolen interventies
- 15.9 Conclusie

16. Behendigheidsautomaat wordt illegaal kansspelautomaat

- 16.1 Inleiding
- 16.2 Beloning toevoegen aan een flipperkast
- 16.3 Speelkrediet of tokens met geldwaarde als beloning
- 16.4 Technisch aanpassen van grijpmachine
- 16.5 Extra software installeren op automaat
- 16.6 Ticketsysteem toevoegen op een behendigheidsspel
- 16.7 Gevolgen bij overtreding van artikel 30t Wet op de kansspelen

17. Onderscheid tussen een onschuldig kaartspel en het pokerspel

- 17.1 Inleiding
- 17.2 Poker
- 17.3 Wat te doen bij vermoeden van illegaal pokeren
- 17.4 Signaleringskaart Illegaal pokeren – Horecacontrole

18. Winkels met verkoop van loten en vormen van ondermijning

- 18.1 Inleiding
- 18.2 Waarom zijn winkels met loten kwetsbaar?
- 18.3 Voorbeelden van ondermijnende praktijken via lotenwinkels
- 18.4 Overheidsmaatregelen

19. Slijtersbedrijven

- 19.1 Geld witwassen via een slijtersbedrijf
- 19.2 Hoe witwassen via een slijtersbedrijf werkt:
- 19.3 Signalen of indicatoren van misbruik bij slijtersbedrijven
- 19.4 Wat kunnen opsporingsdiensten doen?

20. Andere kleine, ogenschijnlijk onschuldige bedrijven

- 20.1 Inleiding
- 20.2 Pindakaaswinkel / stroopwafelwinkel (en soortgelijke nichezaken)
- 20.3 Wasserette
- 20.4 Zonnestudio
- 20.5 Toeristenwinkels
- 20.6 Overeenkomsten tussen al deze winkels
- 20.7 Shisha-lounge
- 20.8 Nagelstudio, kapsalon, beautysalon
- 20.9 Vastgoed (huizen, winkels, bedrijfspanden)
- 20.10 Samenvatting van witwasgevoelige sectoren
- 20.11 Een praktijkvoorbeeld - De ogenschijnlijk rustige barbershop

21. Illegale verkoop van sterke dranken en sigaretten in supermarkt

- 21.1 Inleiding
- 21.2 Accijns
- 21.3 Wat gebeurt er bij illegale verkoop zonder accijns?
- 21.4 Opsporing en controle

- 21.5 Signalen en controlepunten voor toezichthouder
- 21.6 Signalen van illegale verkoop van sterke drank of sigaretten
- 21.7 Toezicht en controlemogelijkheden
- 21.8 Wat kun je als toezichthouder direct signaleren bij inspectie?
- 21.9 Waar moet je concreet op letten als toezichthouder?
- 21.10 Fysieke locaties in de winkel (veelgebruikte verstopplekken)
- 21.11 Bevoegdheden per functie
- 21.12 Concreet letten op: gedragingen en signalen
- 21.13 Best practices bij fysieke controle
- 21.14 Samengevat – waar moet je écht op letten?
- 21.15 Praktijkgerichte observatielijst + inspectiescript

22. Gecodeerde menukaarten in horeca, bestellingen van sigaretten en illegale sterke dranken in supermarkten

- 22.1 Inleiding
- 22.2 Gecodeerde menukaarten in de horeca
- 22.3 Hoe werkt het in de horecabranche?
- 22.4 Numerieke of alfanumerieke codes in de horecabranche
- 22.5 Digitale codes via QR-menu's of apps
- 22.6 Non-verbale signalen en gedragscodes
- 22.7 Illegale sigaretten en sterke drank in supermarkten of toko's
- 22.8 Hoe werkt het in de supermarkt?
- 22.9 Numerieke of alfanumerieke codes in supermarkten
- 22.10 Wat maakt deze codes zo moeilijk te detecteren?
- 22.11 Praktijkcasus – Gecodeerde menukaart in een loungebar

23. Goederen in consignatie

- 23.1 Inleiding
- 23.2 Het klassieke witwasproces (in 3 fasen)
- 23.3 Voordelen consignatie-constructies
- 23.4 Praktische witwasvarianten via consignatie
- 23.5 Rol van stromannen en internationale schakels
- 23.6 Signalen voor gemeenten en toezichthouders
- 23.7 Juridische weerbaarheid en opsporing
- 23.8 Tot slot

24. Buitenlandse BV's of trustconstructies gebruikt bij vormen van ondermijning

- 24.1 Inleiding
- 24.2 Trust: aantrekkelijke optie voor criminelen
- 24.3 Criminele structuur met buitenlandse BV's en een trust
- 24.4 Veelgebruikte landen in zulke constructies
- 24.5 Horeca en buitenlandse BV's en trustconstructies
- 24.6 Ondermijnende constructie in de horeca
- 24.7 Hoe wordt dit ontdekt?
- 24.8 Wat doet Nederland hiertegen?

25. Bedrieglijke bankbreuk

- 25.1 Inleiding
- 25.2 Toepassing en handhaving
- 25.3 Hoe werkt dit in de horeca?
- 25.4 Praktijkcasus: bedrieglijke bankbreuk bij restaurant X
- 25.5 Relevantie voor toezicht en gemeente
- 25.6 Leveren van bewijs
- 25.7 Kans op bewijs en vervolging
- 25.8 Signalen voor toezicht en gemeenten
- 25.9 Instrumenten voor gemeente & toezicht bij (mogelijke) bedrieglijke bankbreuk
- 25.10 Gemeentelijke instrumenten bij vermoedens van faillissementsfraude
- 25.11 Tabel: Bestuurlijke en juridische instrumenten bij bedrieglijke bankbreuk in de horeca

26. Digitale ondermijning

- 26.1 Inleiding
- 26.2 Voorbeelden en verschijningsvormen
- 26.3 Gebruik van cryptovaluta voor betalingen en witwassen
- 26.4 Nepwebshops en online 'dekmantelwinkels'
- 26.5 Dark web-handel via retailfaciliteiten
- 26.6 Identiteitsfraude en datamisbruik
- 26.7 Georganiseerde online recensiemaniipulatie
- 26.8 Gemeentelijke acties en bevoegdheden
- 26.9 Signaalherkenning
- 26.10 Tot slot
- 26.11 Praktijkvoorbeeld: restaurant als digitale witwasmachine

27. Milieucriminaliteit als ondermijning in horeca en retail

- 27.1 Inleiding
- 27.2 Relevantie voor horeca en retail
- 27.3 Voorbeelden van milieucriminaliteit in horeca/retail
- 27.4 Gemeentelijke rol en toezichtmogelijkheden
- 27.5 Signalen voor toezichthouders
- 27.6 Voorbeeld - De snackbar die stonk – en meer dan dat
- 27.7 Lessen voor de toezichthouders

28. Cultureel bepaalde druk en criminele familieverbanden

- 28.1 Inleiding
- 28.2 Kenmerken van criminele familieverbanden in de praktijk

29. Criminele investeringen in duurzame en 'hippe' horeca

- 29.1 Inleiding
- 29.2 Waarom zijn ze aantrekkelijk voor criminelen?
- 29.3 Kenmerken in de praktijk
- 29.4 Gemeentelijke handelingsmogelijkheden
- 29.5 Voorbeeld – 'De vegan-lounge die te goed liep'

30. Onderverhuur en spookpanden

- 30.1 Inleiding
- 30.2 Aantrekkelijkheid voor criminelen
- 30.3 Relevantie voor horeca en retail
- 30.4 Signalen voor toezicht
- 30.5 Gevolgen en risico's
- 30.6 Gemeentelijk handelingsperspectief
- 30.7 Casusvoorbeeld - De leegstaande bakkerij die nooit verkocht werd

31. Misbruik van gemeentelijke subsidies of vergunningen

- 31.1 Inleiding
- 31.2 Voorbeeld uit de praktijk - vergunning als legitimatie of afscherming
- 31.3 Koppeling met criminele netwerken
- 31.4 Gemeentelijke handelingsmogelijkheden

32. Rol van facilitators in ondermijning

- 32.1 Inleiding
- 32.2 Typologieën van facilitators
- 32.3 Waarom werken ze (al dan niet bewust) mee?
- 32.4 Concrete voorbeelden
- 32.5 Signalen en indicatoren voor gemeenten
- 32.6 Beperkingen en dilemma's
- 32.7 Wat kan een gemeente doen?

33. Gebiedsgerichte aanpak: zicht op verborgen netwerken

- 33.1 Inleiding
- 33.2 Verborgen netwerken
- 33.3 Voorbeeld uit de praktijk
- 33.4 Elementen van een gebiedsgerichte aanpak
- 33.5 Signalen van verborgen netwerken in een gebied
- 33.6 Handvatten voor gemeenten
- 33.7 Gebiedsscan Ondermijning – Format

34. Ondermijning in de horecabranche en buitenlandse terugleenconstructies

- 34.1 Inleiding
- 34.2 De terugleesconstructie in relatie tot de gemeente
- 34.3 Wat kunnen gemeenten hieraan doen?
- 34.4 Risico's voor gemeenten
- 34.5 Casus: Crimineel geld teruglezen via het buitenland
- 34.6 Indicatoren voor toezichthouders of bij bijvoorbeeld bij de Bibob-toets
- 34.7 Conclusie